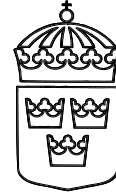

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Översiktsplaneutredningen
(N 2017:02)

Dir.
2018:62

Beslut vid regeringssammanträde den 5 juli 2018

Sammanfattning av tilläggsuppdraget

Översiktsplaneutredningens uppdrag utvidgas till att även omfatta frågan om hur verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås. Om utredningen bedömer att författningsändringar krävs, ska utredningen lämna sådana förslag. Utredningen ska även se över angränsande bestämmelser och föreslå de författningsändringar som behövs för att göra regleringen mer överskådlig.

Uppdraget ska fortfarande slutredovisas senast den 31 januari 2019.

Utredningens nuvarande uppdrag

Regeringen gav den 19 januari 2017 en särskild utredare i uppdrag att utreda bl.a. vissa frågor kopplade till en utvecklad översiktsplanering (dir. 2017:02). Den 21 december 2017 förlängdes utredningstiden (dir. 2017:132).

I uppdraget ingår bl.a. följande:

- Utreda kravet på detaljplan (delbetänkande lämnades i juni 2017).
- Utreda hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering och utreda möjligheten att reglera upplåtelseformer i detaljplan (delbetänkande lämnades i maj 2018).
- Utreda möjligheterna till privat initiativrätt vid planläggning (slutbetänkande ska lämnas senast den 31 januari 2019).

Bakgrund

Från och med den 1 juli 2018 får ett beslut om bygglov, rivningslov eller marklov verkställas fyra veckor efter det att beslutet har kungjorts, även om det inte har fått laga kraft. Om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det får byggnadsnämnden dock bestämma att beslutet får verkställas tidigare (9 kap. 42 a § plan- och bygglagen [2010:900]). För att en lovpliktig åtgärd ska få påbörjas krävs dessutom att startbesked har getts och, i fråga om ett s.k. villkorat lov, att villkoret för lovet har uppfyllts (9 kap. 36 och 37 §§ och 10 kap. 3 §). Av beslutet om lov ska det framgå att beslutet inte innebär en rätt att påbörja åtgärden förrän startbesked har getts eller villkoret har uppfyllts (9 kap. 40 § första stycket 3 och andra stycket). Startbesked kan ges innan beslutet om lov får verkställas och innan det har fått laga kraft. Om ett beslut om lov överklagas kan den överprövande instansen bestämma att lovet tillsvidare inte får verkställas (inhibition) oavsett om startbesked har getts eller inte (jfr MÖD 2017:9). Den som verkställer ett beslut om lov innan det har fått laga kraft står risken för att beslutet kan upphävas om det överklagas och för att utförda åtgärder i så fall måste återställas. I vissa fall kan utförda åtgärder

inte återställas. Även om ett beslut om lov får verkställas ska byggnadsnämnden förbjuda att byggnads-, rivnings- eller markarbeten eller annan åtgärd fortsätter, om det är uppenbart att arbetet eller åtgärden äventyrar en byggnads hållfasthet eller medför fara för människors liv eller hälsa (11 kap. 30 §). Påbörjas en åtgärd som kräver lov innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked ska byggnadsnämnden ta ut en byggsanktionsavgift (11 kap. 51 § plan- och bygglagen och 9 kap. 6–17 §§ plan- och byggförordningen [2011:338]).

Behovet av ett utvidgat uppdrag

Bostadsbristen är stor och fler bostäder behöver byggas. För att möta behovet av bostäder är det därför av stor vikt att byggprocessen är så effektiv som möjligt. Ett viktigt led i det är att byggandet kan komma igång snabbt. Samtidigt får processens effektivitet inte innebära oacceptabla risker för oåterkalleliga skador på de natur- och kulturvärden som ska beaktas enligt plan- och bygglagen.

I det lagstiftningsärende som ledde fram till att 9 kap. 42 a § plan- och bygglagen infördes (prop. 2017/18:240) saknades det tidsmässigt utrymme för att överväga andra sätt att reglera verkställbarheten och behovet av att göra följdändringar i angränsande bestämmelser, t.ex. bestämmelserna om startbesked, villkorade lov och krav på beslutets innehåll. Det kan därför finnas andra sätt att reglera verkställbarheten av beslut om lov som på ett bättre sätt tillgodoser behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås. Det är också av stor vikt att regelsystemet är överskådligt och att det tydligt framgår när en åtgärd får påbörjas. Det finns därför skäl att, som regeringen aviserade i propositionen, överväga alternativa sätt att reglera verkställbarheten av beslut om lov och se över angränsande bestämmelser från ett bredare perspektiv.

Tilläggsuppdraget

Verkställbarhet av beslut om lov

Utredningen ska, utöver vad som framgår av tidigare beslutade direktiv, utreda hur verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås.

I uppdraget ingår särskilt att

- undersöka i vilken omfattning beslut om lov har inhiberats med hänsyn till risken för att oåterkalleliga natur- och kulturvärden skadas och undersöka om det finns några praktiska exempel på när sådana skador har uppstått till följd av att beslut om lov lagligen har verkställts innan de har fått laga kraft,
- analysera och jämföra olika regleringsmöjligheter, däribland omedelbar verkställbarhet och de alternativ som redovisas i promemorian Verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov som låg till grund för lagstiftningsärendet (dnr N2017/06955/ SPN),
- analysera de olika regleringsmöjligheternas effekt för bl.a. natur- och kulturvärden liksom för byggandet, byggherren och andra enskilda som berörs, och
- lämna förslag på författningsändringar, om utredningen bedömer att sådana behövs.

Förslagen ska uppfylla grundläggande krav på rättssäkerhet.

Översyn av angränsande bestämmelser

Oavsett om utredningen föreslår en annan reglering av verkställbarheten eller inte, ska utredningen även se över angränsande bestämmelser, t.ex. bestämmelserna om startbesked, villkorade lov, krav på beslutets innehåll och byggsanktionsavgift, och föreslå de författningsändringar som behövs för att göra regleringen mer överskådlig.

Samråd och konsekvensbeskrivning

Till skillnad från vad som gäller enligt tidigare beslutade direktiv ska utredningen i fråga om detta tilläggsuppdrag

- samråda med Boverket, Fortifikationsverket, Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk, Tillväxtverket, Trafikverket, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda aktörer, och
- utöver vad som följer av 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474), beskriva förslagets konsekvenser i förhållande till staten, kommunerna, enskilda, företag och miljön.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska fortfarande slutredovisas senast den 31 januari 2019.

(Näringsdepartementet)